

MEMO

Contactpersoon

Jessica Aarnink
T 06-41014039
E je.aarnink@dordrecht.nl

Van Jessica Aarnink en Fabiënne Verhoeckx
Aan CTOO
Kopie aan Denise van Poppel (griffie)
Datum 29 juli 2022
Betreft Jaarstukken 2021 Openbaar Primair Onderwijs Dordrecht

1 Inleiding

Het bestuur van het Openbaar Primair Onderwijs Dordrecht (SDL) heeft de jaarstukken 2021 aan de griffie/raad en CTOO aangeboden. In september 2022 bespreken we dit met de CTOO als voorbereiding op het jaargesprek met de directeur/bestuurder van OPOD. Deze afspraak is gepland op 22 november tijdens een schoolbezoek in het kader van een relatiegesprek van de CTOO aan een van de locaties van OPOD. Dit relatiegesprek is één van de aspecten van het toezichtskader, waarbij besloten is de strekking en frequentie van dit gesprek als volgt aan te scherpen:

- de schoolbesturen leggen jaarlijks verantwoording af over de financiële gezondheid door middel van een standaard-vragenlijst;
- er komt alleen een gesprek over de financiën als de antwoorden hiertoe aanleiding geven; het standaard-jaargesprek vervalt dan;
- om het jaar een 'relatiegesprek' te houden met het bestuur om de ontwikkelingen van de school in brede zin te bespreken;
- de openbare inspectierapporten van de Inspectie van het Onderwijs te gebruiken als bron voor de stand van zaken op de scholen .

2 Conclusie

Concluderend is de financiële situatie van OPOD gezond en is het positief dat reserves worden ingezet voor de verbetering van de onderwijskwaliteit. Voor het gesprek is het aan te bevelen enkele verhelderende vragen te stellen over de financiële verantwoording, maar vooral in te gaan op inhoudelijke vragen die betrekking hebben op, of relatie hebben met de continuïteit van het openbaar primair onderwijs.

Het leerlingenaantal is iets afgenomen en lijkt de komende jaren nog verder af te nemen. Het naderende lerarentekort is het grootste punt van zorg vooral door de vergrijzing binnen het personeelsbestand. Er is veel geïnvesteerd in dit punt maar onduidelijk is wat de concrete resultaten daarvan zijn.

In de jaarstukken wordt uiteraard ingegaan op een veelheid aan initiatieven die door OPOD zijn gestart of doorontwikkeld. Wat mist is de relatie tussen verwachting, actie en resultaat. Is OPOD tevreden over het verloop van de initiatieven? Dat geldt ook voor initiatieven die meerdere jaren beslaan.

Kenmerk Jaarstukken 2020OPOD
Datum 29 juli 2022

3 Toelichting - Onderwijs en strategisch beleid

De toelichting van OPOD wordt aan de hand van vier ambities beschreven.

Ambitie 1: topkwaliteit

In 2021 waren belangrijke thema's onder andere de doorontwikkeling van het IB-netwerk, scholing rondom Zien! (een model om sociaal-emotionele ontwikkeling te volgen), en het onderwijsresultatenmodel.

In het voortgangsgesprek met de Inspectie van Onderwijs zijn onder andere risicoscholen besproken. De kwaliteit op één school staat zodanig onder druk dat een risico onderzoek gewenst is. Voor de overige scholen heeft de Inspectie van Onderwijs voldoende vertrouwen in het bestuur op verbetering van de situatie.

De leerlingen

Het leerlingenaantal is iets gedaald van 3.263 in 2020 naar 3.190 in 2021. De prognose laat zien dat deze daling wordt voortgezet. De ontwikkeling op bestuursniveau baart nog geen zorgen. Op locatieniveau zien we een (tijdelijke) terugloop op een aantal scholen die de continuïteit zou kunnen bemoeilijken. In 2022 wordt rekening gehouden met uitstroom van relatief grote groepen in de bovenbouw. De conclusie blijft dat er geen zorgen zijn over de continuïteit van het openbaar primair onderwijs.

In het gesprek kan opgemerkt worden dat de terugloop van leerlingen harder gaat dan verwacht. Wat zijn de gevolgen op het leerlingenaantal van de fusie met SKOBA? Wat zijn eventuele gevolgen van de oorlog in Oekraïne op het leerlingenaantal?

Ambitie 2: Bevolgen professionals

Het college van bestuur van OPOD bestond in 2021 uit één persoon. In april 2021 heeft de heer Rob de Haan de heer Niek Barendregt opgevolgd als voorzitter College van Bestuur.

Verder blijft het tekort aan leerkrachten en de gevolgen van het vergrijsd personeelsbeleid een punt van zorg. OPOD investeert op verschillende manieren in (de professionalisering van) haar medewerkers. Denk aan de OPOD academie, beleid startende leerkrachten, het binden van stagiaires en zij-instromers, scholing van onderwijsassistenten en het stimuleren van doorwerken na de AOW leeftijd.

Het ziekteverzuim blijft relatief hoog. In 2021 is verder gewerkt aan de doelstelling om het ziekteverzuimpercentage van 6% te halen. Bijvoorbeeld door het verlagen van de werkdruk, maatwerkgesprekken en OPOD-vitaal.

In het gesprek kan gevraagd worden naar de resultaten van alle inspanningen. Er staat uitgebreid beschreven wat OPOD doet voor het personeel maar niet wat de verwachtingen waren en of deze zijn uitgekomen.

Ambitie 3: Toekomstgericht onderwijs

De Coronapandemie heeft gezorgd voor een versnelling van de inzet van chromebooks en de ontwikkeling van digitale vaardigheden van leerlingen en leerkrachten. Belangrijke thema's in 2021 zijn wetenschap- en techniekonderwijs en het skillslab. Zo zijn op OBS De Bever vijf ruimtes gerealiseerd waar leerlingen hun vaardigheden kunnen ontwikkelen.

Kenmerk Jaarstukken 2020OPOD
Datum 29 juli 2022

Ambitie 4: In verbinding met onze omgeving

OPOD heeft partners nodig om het juiste onderwijs en de goede zorg te kunnen bieden. OPOD heeft veel initiatieven opgepakt met samenwerkingspartners: Dordts Kunst- en Cultuurpaspoort, kindercampus, zomerschool en de kleuteracademie.

Agendapunt is de veelheid aan financiële mogelijkheden die er zijn. Is er voldoende zicht op deze mogelijkheden, de doelen, deadlines en verantwoordingen?

Ander bespreekpunt is de opvallende afwezigheid van de jeugdzorg en het sociaal wijkteam in deze paragraaf (één keer worden 'diverse instanties voor jeugdhulpverlening' genoemd). Betekent dit dat zij niet als samenwerkingspartner worden gezien?

Tot slot staat er, net als vorige jaren, weinig vermeld over ouderbetrokkenheid in de stukken.

Betrokken ouders hebben een positieve invloed op het leerproces van de leerlingen. Hoe denkt OPOD hier vorm aan te gaan geven en hoe heeft dit verband met de Dordtse onderwijsvisie? Wellicht goed om hier wat nadrukkelijker aandacht aan te geven. Het lijkt erop dat dit weinig aandacht heeft.

4 Toelichting - financiën

De jaarrekening is mede beoordeeld aan de hand van de volgende vragen:

a. *Is er sprake van een materieel evenwicht, met andere woorden: worden structurele lasten gedekt door structurele baten?*

Het resultaat 2021 is € 781.578 voordelig. De in december 2020 goedgekeurde begroting voor 2021 eindigde met een resultaat van € - 493.050 (negatief). Het resultaat is daarmee € 1.274.628 minder negatief dan begroot. Deze aanzienlijke afwijking vindt haar oorsprong voor een groot deel in COVID19. Enerzijds is het niet mogelijk gebleken om initiatieven tot onderwijsvernieuwing door te voeren en anderzijds heeft de Rijksoverheid extra middelen ter beschikking gesteld om eventueel opgelopen achterstanden te doen inlopen. Een deel van deze middelen kon nog niet worden ingezet en is opzij gezet om later te worden ingezet (bestemmingsreserve).

Ook de meerjarenbegroting laat vooral door de investeringen vanuit OPOD voor projecten voortvloeiende uit het SBP en werkdrukvermindering en werving zij-instromers in de periode 2022-2025 tekorten zien van resp. € 493.000, € 583.000, € 482.000 en € 549.000. Deze tekorten zijn onderdeel van het streven van OPOD om de reserves te verlagen ten gunste van de kwaliteit van het onderwijs. Nestas heeft overigens ook als doel gesteld om het eigen vermogen met € 2 miljoen te verminderen de komende jaren en hiervoor dus jaarlijks gelden uit de reserves vrij te laten vallen. In het Strategische Koersplan 2022-2026 zal dit nader worden uitgewerkt.

Wij ondersteunen de lijn die OPOD hierin kiest. Na inzet van deze middelen is de financiële positie nog altijd goed. Concluderend is de financiële situatie van OPOD gezond en is het positief dat reserves worden ingezet voor de verbetering van de onderwijskwaliteit.

b. *Is sprake van inzicht in relevante risico's voor het weerstandsvermogen; dit zijn risico's van materieel belang die niet zijn ondervangen door bijvoorbeeld voorzieningen?*

OPOD heeft een continuïteitsparagraaf waarin inzicht wordt gegeven in de verwachte ontwikkelingen in de baten en lasten voor 2022 tot en met 2025, alsmede de ontwikkelingen in de vermogensspecificatie. Hierin zijn de risico's uitsluitend beschreven. De risico's zijn niet gekwantificeerd en een confrontatie tussen risico's en het beschikbare weerstandsvermogen ontbreekt. Hierdoor is niet te constateren of het beschikbare weerstandsvermogen toereikend is om de aanwezige risico's op te kunnen vangen. Wij adviseren deze confrontatie op te laten stellen. Hierin zijn de risico's gekwantificeerd.

Kenmerk Jaarstukken 2020OPOD
Datum 29 juli 2022

c. *Zijn de voorzieningen deugdelijk onderbouwd?*

OPOD heeft een personele jubileumvoorziening, een voorziening voor langdurig zieken en een onderhoudsvoorziening.

De hoogte en onderbouwing van voorzieningen wordt bij de jaarrekening getoetst door de accountant van OPOD en is bij de jaarrekening 2021 als toereikend gekwalificeerd.

d. *Wat zijn de ratio's?*

Onderstaande kengetallen zijn op basis van de jaarrekening 2021 en voorgaande jaarrekeningen van toepassing. In 2021 is de rentabiliteit na twee jaar weer positief. Dit is het resultaat van de onverwacht ontvangen middelen ter bestrijding van onderwijsachterstanden die in 2021 niet geheel konden worden ingezet. De kengetallen staan op dit moment ruimschoots goed. Er is daarmee een stabiele uitgangspositie om de investeringen in 2022 en de komende jaren te doen.

<i>Kengetal</i>	<i>JR 2021</i>	<i>JR 2020</i>	<i>JR 2019</i>	<i>JR 2018</i>	<i>JR 2017</i>
Solvabiliteit 1	0,61	0,61	0,70	0,74	0,69
Solvabiliteit 2	0,73	0,72	0,77	0,79	0,75
Liquiditeit	2,69	2,42	3,04	3,58	3,04
Rentabiliteit	2,9	-0,04	-0,01	0,01	0,03
Weerstandsvermogen	29,0%	29,5%	34,7%	37,4%	38,5%

5 Aanbevelingen voor gesprek met OPOD

In het gesprek kunnen de volgende punten worden besproken:

- In het gesprek kan gevraagd worden naar de resultaten van alle inspanningen rondom het verloop van docenten. Er staat uitgebreid beschreven wat OPOD doet voor het personeel maar niet wat de verwachtingen waren en of deze zijn uitgekomen.
- In het gesprek kan opgemerkt worden dat de terugloop van leerlingen harder gaat dan verwacht. Wat zijn de gevolgen op het leerlingenaantal van de fusie met SKOBA? Wat zijn eventuele gevolgen van de oorlog in Oekraïne op het leerlingenaantal?
- De consequentie van COVID19 op de school vooral ten opzichte van het leren van de leerlingen?
- De consequentie van de oorlog in Oekraïne voor het aantal leerlingen en aandacht voor nieuwkomersonderwijs?
- Agendapunt is de veelheid aan financiële mogelijkheden die er zijn (in het bijzonder het Nationaal Programma Onderwijs). Is er voldoende zicht op deze mogelijkheden, de doelen, deadlines en verantwoordingen?
- Ander bespreekpunt is de opvallende afwezigheid van de jeugdzorg en het sociaal wijkteam in deze paragraaf (één keer worden 'diverse instanties voor jeugdhulpverlening' genoemd). Betekent dit dat zij niet als samenwerkingspartner worden gezien?

Kenmerk Jaarstukken 2020OPOD
Datum 29 juli 2022

- Tot slot staat er, net als vorige jaren, weinig vermeld over ouderbetrokkenheid in de stukken. Betrokken ouders hebben een positieve invloed op het leerproces van de leerlingen. Hoe denkt OPOD hier vorm aan te gaan geven en hoe heeft dit verband met de Dordtse onderwijsvisie? Wellicht goed om hier wat nadrukkelijker aandacht aan te geven. Het lijkt erop dat dit weinig aandacht heeft.
- OPOD heeft een beperkte risicoparagraaf. Hierin zijn risico's uitsluitend beschreven. De risico's zijn niet gekwantificeerd en een confrontatie tussen risico's en het beschikbare weerstandsvermogen ontbreekt. Hierdoor is niet te constateren of het beschikbare weerstandsvermogen toereikend is om de aanwezige risico's op te kunnen vangen. Wij adviseren deze confrontatie op te laten stellen.
- Welke financiële kansen of uitdagingen zijn er (verder) te bespreken?